

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
5. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
6. สภาพทั่วไปของสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

ความหมายของอาชญากรรม

คำว่า “อาชญากรรม” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “อาชญา” มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึง อำนาจ โทษ และคำว่า “กรรม” ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษาสันสกฤตเช่นกัน หมายถึง การกระทำ การกระทำที่สนองผลร้ายที่ได้ทำมาแต่ปางก่อน บาป ความตาย เพราะฉะนั้นอาชญากรรม หมายถึง เป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำนั้น กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้ามและถือว่าเป็นความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2519: 1018-1018 และ 18)

อาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป ในทางที่สังคมยอมรับ และบุคคลที่กระทำ จะได้รับผลร้ายเป็นการตอบแทนการกระทำของตน จะต้องถูกลงโทษด้วยกฎหมายอาญา โดยพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ การกระทำที่ได้รับการพิจารณาจากคนในสังคมว่าเป็นสิ่งที่มีอันตราย หรือเป็นการขัดขวาง หรือเป็นการรบกวนสังคม จำเป็นต้องนำมาตรการในการลงโทษมาใช้กับบุคคลที่กระทำ

หรือประพจน์เช่นนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนมิใช่คุณสมบัติที่ฝังติดอยู่ในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่ผู้อื่นกำหนดให้ ไม่ว่าผู้นั้นจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อม กับพฤติกรรมนั้นก็ตาม และการที่ใครจะมองว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนก็ต้องเรียนรู้มาตรฐานความประพฤติของผู้คนที่มีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น (นวลจันทร์, 2532: 16-17)

อาชญากรรมตรงกับคำว่า “Crime” ในภาษาอังกฤษ โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Crimen หรือ Criminis หมายความว่าครอบคลุมถึงข้อกล่าวหา การกล่าวหา การดำเนินคดีจนถึงการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำใดๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นข้อห้าม และมีการลงโทษ ซึ่งในความหมายนี้ ได้นำมาใช้ในปัจจุบัน (ประเสริฐ, 2542: 9-10)

อาชญากรรม คือ การกระทำโดยมีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือมีเจตนาและเว้นไม่กระทำ ในสิ่งที่กฎหมายอาญายกบังคับให้กระทำ โดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิดอาชญากรรม หรือความผิดกฎหมาย (Tappan, 1960: 10)

อาชญากรรม คือ การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา การกระทำใดๆ ไม่ว่าน่าจะประณามว่าลงโทษมากน้อยเพียงไร ไม่ว่าน่าจะผิดศีลธรรมมากน้อยแค่ไหนหรือเลวทรามต่ำช้ามากแค่ไหน ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม ถ้าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายห้ามไว้ (Sutherland and Cressy, 1966: 44)

ประเภทของอาชญากรรม

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล ได้สรุปประเภทของอาชญากรรมไว้ 2 ประเภท คือ

Mala In Se หมายถึง พฤติกรรมที่มีความผิดในตัวเองทั้งในแง่ศีลธรรมและกฎหมายอาชญากรรม รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย การรบกวนต่อความสงบสุข หรือระเบียบต่อสาธารณชนการทำลายต่อบุคคลหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชนและการประพฤติดื้อต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ด้วย เช่น การฆาตกรรม ข่มขืน กระทำชำเรา วางเพลิง ปล้นทรัพย์ ปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

Mala Prohibita หมายถึง พฤติกรรมที่ได้มีความผิดในตัวเองแต่มีความผิดเพราะกฎหมาย บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เช่น การละเมิดกฎหมายแรงงาน กฎหมายลิขสิทธิ์ การจัดตั้งสมาคมโดยไม่ได้จดทะเบียน การกระทำความผิดกฎหมายจราจร การซื้อสินค้าหนีภาษี เป็นต้น

การจัดประเภทของอาชญากรรม จัดว่ามีความสำคัญ อันจะนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับสภาพ ปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ไข ซึ่งมีนักคิดและนักอาชญาวิทยา ได้ให้ความหมายไว้เป็นที่น่า สนใจควรค่าแก่การศึกษา ดังต่อไปนี้

นวลจันทร์ (2548: 140-142) ได้แบ่งอาชญากรรมตามกลุ่มผู้กระทำความผิด เพื่อให้สะดวก ในการแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ พวกที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แม้กลุ่มนี้จะไม่เรียกว่า อาชญากรรม แต่ก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเช่นกัน เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีโดยศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

2. กลุ่มที่กระทำความผิดอันเนื่องมาจากความผิดปกติทางจิตใจ คือ โรคจิต จิตบกพร่อง และจิตฟั่นเฟือน ตามที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 และมาตรา 66

3. กลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นสตรี

4. กลุ่มที่มีอายุ นอกเหนือจากวัยรุ่น กลุ่มนี้จะครอบคลุมบุคคลวงกว้างมีจำนวนมาก การจะวางแผนการปราบปราม และการควบคุมอาชญากรรมก็ต้องคำนึงถึงปัจจัยจากหลายด้าน ซึ่งก็มีความสลับซับซ้อนยากแก่การป้องกันและปราบปราม

5. กลุ่มข้าราชการ ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้มักเป็นผู้มีการศึกษา ทำงานเป็นข้าราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่การงาน และมีตำแหน่งในการแสวงประโยชน์ในทางมิชอบให้แก่ตัวเอง และพรรคพวก

ซึ่งเมื่อได้พิจารณาในภาพรวมทั้ง 5 กลุ่มข้างต้น รองศาสตราจารย์นวลจันทร์ ทศนชัยกุล ได้แบ่งอาชญากรรมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. อาชญากรรมพื้นฐาน
2. อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย
3. อาชญากรรมคอปกขาว
4. อาชญากรรมองค์การ
5. อาชญากรรมข้ามชาติ

นอกจากนี้ยังมีนักอาชญวิทยาที่แยกประเภทอาชญากรรมไว้อีก คือ

ประชัย (2531: 5-10) ได้แยกประเภทอาชญากรรมออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย หมายถึง ซึ่งละเมิดศีลธรรม จรรยาของบุคคลการที่เรียกว่าอาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย เพราะผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายคือบุคคลเดียวกัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน การค้าประเวณี การทำแท้ง การมีและใช้สิ่งอนาจาร เป็นต้น
2. อาชญากรรมพื้นฐาน หมายถึง อาชญากรรมซึ่งเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินร่างกาย หรือชีวิตของบุคคลอื่น เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และฆ่าผู้อื่น เป็นต้น
3. อาชญากรรมองค์การ หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์การ โดยการจัดการวางแผนและดำเนินการเพื่อประกอบธุรกิจ ผิดกฎหมายประเภทต่างๆ เช่น การเป็นเจ้ามือสลากกินรวบ การค้าหญิงโดยบังคับค้าประเวณี การค้ายาเสพติดให้โทษ การค้าสินค้านิยามิ การค้าแร่เถื่อน และการค้าไม้เถื่อน เป็นต้น
4. อาชญากรรมคอปกขาว หมายถึง อาชญากรรมซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่ว่าในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางมิชอบเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เช่น สมุห์บัญชี ชักยอกเงินในความรับผิดชอบของตน ข้าราชการรับเงินคอมมิชชั่น ในการประมูลก่อสร้างสถานที่ราชการ และคณะกรรมการคัดเลือกเพื่อบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการรับเงินโดยมิชอบจากบุคคลผู้สมัครสอบ เป็นต้น
5. อาชญากรรมพิเศษ หมายถึง อาชญากรรมซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากอาชญากรรม 4 ประเภทที่กล่าวแล้วมา แต่อาชญากรรมเหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและพาณิชย์ อาชญากรรมก่อการร้าย และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาดำรงต่างประเทศ Fox แบ่งประเภทอาชญากรรม ไว้ดังนี้ คือ

Fox (n.d. อ้างถึงใน นวลจันทร์, 2548: 140) ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรมไว้ดังนี้ คือ

1. Treason คือ พวกออาชญากรสงครามกระทำความผิดด้วยการเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และให้ความสะดวกแก่ข้าศึกในการสงคราม

2. Felonies คือ อาชญากรที่ก่อคดีรุนแรง ผู้กระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง เช่น ฆ่าข่มขืน วางเพลิง ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ คดียาเสพติด การกระทำความผิดในลักษณะอาชญากรรมองค์การ

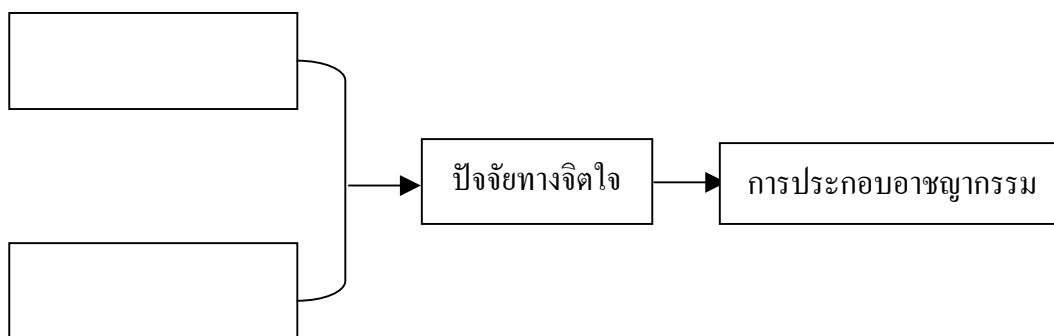
3. Misdemeanors คือ การกระทำความผิดโดยเจตนาร้าย มีกฎหมายบัญญัติโทษ แต่มีความรุนแรงน้อยกว่าพวก Felony

4. Ordinance คือ การกระทำความผิดที่มีบทบัญญัติของกฎหมายของท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง

ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม

ในการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรมนั้น ได้มีมาตั้งแต่คริสต์วรรษที่ 19 โดยสำนัก Positive School ซึ่งมีลอมโบรโซ การโรเฟโล และเฟอรัรี เป็นผู้ริเริ่มศึกษาสาเหตุแห่งอาชญากรรม จากสภาพความบกพร่องทางกายภาพ และการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ ต่อมาก็มีผู้ให้ความสนใจต่อ สาเหตุแห่งอาชญากรรมในแง่ของสังคมวิทยา รวมทั้งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ก็เข้ามามีบทบาท สำคัญในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งอาชญากรรม เพราะฉะนั้นนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาก็เป็น ที่ยอมรับทั่วไปว่าสาเหตุแห่งอาชญากรรมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องผสมผสานกันอยู่ 3 ประการ คือ

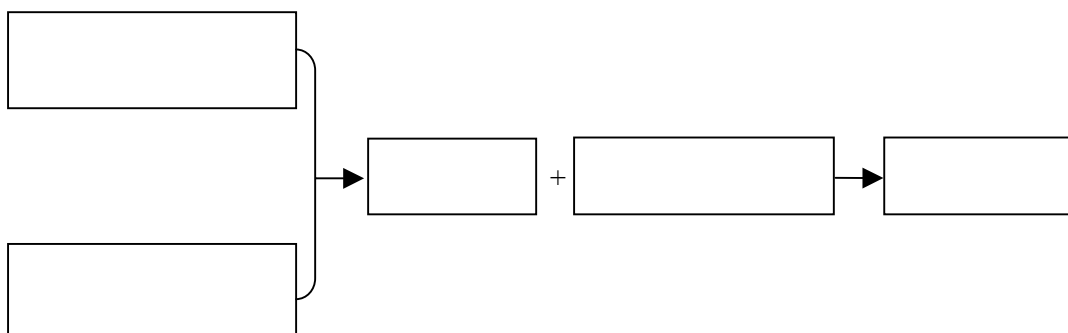
1. ปัจจัยทางกายภาพ
2. ปัจจัยทางสังคม
3. ปัจจัยทางจิตใจ

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงของแนวความคิดตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud

นั่นคือ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ล้วนมีส่วนผลักดันให้เกิดอาชญากรรม เมื่อปัจจัยเหล่านี้ผ่านตัวแปลงสภาพ คือ ปัจจัยทางจิตใจ ลำพังเพียงปัจจัยทางกายภาพหรือปัจจัยทางสังคมในสภาพที่โดดเดี่ยว ยังไม่ผ่านตัวแปลงสภาพหรือปัจจัยทางจิตใจย่อมไม่ก่อให้เกิดอาชญากรรม แต่เมื่อใด 2 ปัจจัยแรกมีอิทธิพลเหนือปัจจัยทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจของบุคคลเพียงเล็กน้อยก็อาจมีส่วนผลักดันให้ปัจจัยต่างๆ มีอิทธิพลที่จะนำไปสู่สภาพอาชญากรรมได้

ต่อมามีผู้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอาชญากรรมว่านอกจากการเรียนรู้ทางด้านทัศนคติที่เห็นว่าการประกอบอาชญากรรมไม่ใช่ความผิดและการเรียนรู้วิธีการในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเยาว์จากสังคมที่ล้อมรอบตัวแล้ว ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ความยากจน สภาพในครอบครัว ความเสื่อมทางด้านศีลธรรม การขาดการฝึกอบรม เป็นต้น ล้วนมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก ก็สามารถผลักดันให้บุคคลกระทำความผิด โดยจะค่อยๆ ซึมซับเข้าไปในตัวบุคคลทีละน้อยๆ ในระยะเวลาที่นานพอสมควร เพื่อเปลี่ยนลักษณะจิตใจ อารมณ์และทัศนคติ ซึ่งแสดงออกในรูปของ “บุคลิกภาพ” ของผู้นั้นให้มีแนวโน้มไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้ง่าย ถ้าหากว่าโอกาสและสถานการณ์เอื้ออำนวย (สุวิทย์, เดชา และ อัมฤงค์, 2522: 15-16)

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงของแนวความคิดตามทฤษฎีของ Mannheim

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรม อาจพิจารณาได้ดังนี้ วรรเดช (2522) สรุปผลสาเหตุของอาชญากรรมไว้ว่า อาชญากรรมนั้นย่อมเกี่ยวพันและขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางด้านสภาพแวดล้อมและทางวัฒนธรรมสถานะของชนชั้นทางสังคมนี้จะเป็เครื่องกำหนดความโน้มเอียงในการกระทำความผิด ความสามารถที่ต่อต้านความกดดันในการกระทำความผิด ความสามารถที่ต่อต้านความกดดันในการกระทำความผิดซึ่งถูกกำหนดโดยบทบาทของกลุ่ม และความโน้มเอียงต่อการกระทำผิดที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป

Silver (1981) กล่าวไว้ว่า การที่จะมองเห็นภาพชัดเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ นั้นควรจะหาสาเหตุให้พบเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ ก่อน ซึ่งนักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่จะพยายามชี้ถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดถึงปัญหานั้นๆ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. หาความถี่ของการเกิดกับสาเหตุที่ก่อให้เกิด
2. ชนวนที่ก่อให้เกิด
3. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสาเหตุอื่นๆ ที่น่าจะเป็นไปได้ หากไม่สามารถจะหาสิ่งเหล่านี้ได้ก็หมายถึงความล้มเหลวที่จะนำไปสู่สาเหตุของการเกิดปัญหานั้นๆ ได้

ในบรรดาสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้บุคคลประกอบอาชญากรรม ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมนับมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะค่อยๆ ปรุงแต่งลักษณะจิตใจ อารมณ์และทัศนคติซึ่งแสดงออกในรูปของบุคลิกภาพ ทำให้มีแนวโน้มที่จะทำตามหรือจะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จนถึงระดับการนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้ง่าย หากมีปัจจัยคือโอกาสและสถานการณ์อำนวย จากการศึกษาของ Cohen and Short (1976) พบว่า สาเหตุการเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในเขตชุมชนเมืองและโดยเฉพาะในเขตชานเมือง สาเหตุที่สำคัญสาเหตุหนึ่งนั้น คือ ช่วงโอกาส

อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการประกอบอาชญากรรมนั้น สิ่งที่จะต้องศึกษาควบคู่ไปด้วยก็คือ ศึกษาเหยื่ออาชญากรรมควบคู่ไปกับการศึกษาอาชญากร เพราะทั้ง 2 กลุ่มมีบทบาทสำคัญต่อการให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

Hans Von Hentig ได้อธิบายเหยื่ออาชญากรรม เปรียบเทียบเหมือนช่างปั้นอาชญากร อาชญากรเหมือนคนล่าเหยื่อ (predator) และเหยื่อเหมือนผู้ถูกล่า (prey) นักเหยื่อวิทยาผู้บุกเบิกอีกท่าน คือ Stephen Schafer ได้ศึกษาตัวเหยื่อและได้เสนอแนวความคิดว่าตัวเหยื่อได้ชั่วหรือกระตุ้นให้ผู้กระทำความผิด แนวคิดเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อในปัจจุบันสามารถกล่าวแบ่งเป็นทฤษฎีได้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎี Victim Precipitation (การมีส่วนร่วมของเหยื่อ) โดย Marvin Wolfgang อธิบายว่าเหยื่อบางคนเป็นตัวกระตุ้นทำให้ตัวเองเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บหรือความตายได้ ซึ่งตัวเหยื่ออาจมีพฤติกรรมที่แสดงออกหรือนิ่งเฉยก็ได้

พฤติกรรมที่แสดงออก (active precipitation) เช่น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ตัวเหยื่ออาจใช้คำขู่หรือคำท้าทายหรืออาจเป็นผู้ช่วยก่อนหรือเริ่มต้นก่อนในการทำร้ายก็ได้ รูปแบบนี้เรียกว่า victim-precipitation crime หรืออาชญากรรมที่เหยื่อมีส่วนร่วม โดย Marvin Wolfgang ปี 1958 ได้ศึกษาการฆาตกรรมของอาชญากร ได้สรุปพฤติกรรมของเหยื่อกระตุ้นให้อาชญากรต้องฆ่า ตัวอย่างเห็นจากการประทุษร้ายในร้านคาราโอเกะต่างๆ หรือจากการที่ภรรยาถูกประทุษร้ายและขู่ผู้ทำร้ายว่าสามีจะฆ่า จำต้องฆ่าสามีเป็นต้น

ในปี 1971 Menachem Amir ศึกษาการข่มขืนและสรุปว่า ผู้หญิงที่ถูกข่มขืน มักจะมีความสัมพันธ์กับผู้ข่มขืน เช่น กรณีการข่มขืนของกลุ่มที่เรียกว่า Date rape แสดงให้เห็นว่าทั้งชายและหญิงไปเที่ยวด้วยกันจากความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย แต่เป็นความโรแมนติกที่ยังขาดความสนิทสนม เมื่อสถานการณ์เลยเถิด ฝ่ายหญิงขัดขืนจึงกลายเป็นการข่มขืน ซึ่งดูเหมือนจะไม่รุนแรงเท่ากับการข่มขืนจากคนที่ไม่เคยรู้จัก ที่เรียกว่า Stranger rape อย่างไรก็ตามมีนักกฎหมายหญิงหลายระดับพูดถึงการข่มขืนของกลุ่มว่าเห็นการข่มขืนเช่นเดียวกับการข่มขืนอื่นๆ เพราะฝ่ายชายทำให้หญิงรู้สึกหมดทางสู้หรือกลัวจนไม่กล้าต่อสู้

การอยู่เฉย (passive precipitation) ของเหยื่อเกิดโดยที่เหยื่อไม่รู้ตัวเลยว่าจากบุคลิกภาพของคนได้ไปข่มขู่ หรือช่วยอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น กรณีการแข่งขันสมัครงาน การเลื่อนตำแหน่ง เรื่องความรักเป็นต้น บางครั้งตัวเหยื่ออาจไม่เคยพบกับผู้กระทำเลยก็ได้ บางทีไม่รู้เลยว่ามีคนประเภทนี้อยู่ด้วย ผู้กระทำจะทำร้ายเหยื่อ เมื่อตัวเขาารู้สึกว่าจะแพ้แก่ตัวเหยื่อ

2. ทฤษฎี Live style (รูปแบบของวิถีชีวิต) นักอาชญวิทยา Gary Sensen & David Brownfield เชื่อว่า รูปแบบของวิถีชีวิตของคนทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ จากข้อมูลสถิติปรากฏว่า สาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกิดจากการอยู่เป็นโสด การคบค้ากับชายหนุ่ม ไปเที่ยวตามสวนสาธารณะยามวิกาลและอาศัยอยู่ในแถบชานเมือง อาจกล่าวได้ว่าการลดความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่ออาจทำได้โดยการอยู่ภายในบ้านยามค่ำคืน ย้ายมาพักอาศัยในตัวเมือง ไม่ไปเที่ยวตามที่สาธารณะ หางานให้มากขึ้นและการมีคู่ครอง

วิถีชีวิตที่มีความเสี่ยงสูง (High risk) เช่น เด็กหนุ่มวัยรุ่นจะมีความเสี่ยงสูงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งถ้าพิจารณาจากวิถีชีวิตแล้ว ตั้งแต่เด็กหนุ่มออกเดินทางจากประตูบ้านไปถึงโรงเรียน ตัวอย่างเช่น เด็กนักเรียนอาชีวะเป็นต้น นอกจากนี้การคบเพื่อนทำให้เกิดความเสี่ยงสูงเช่นกัน เพื่อนอาจชักจูงไปเที่ยวตามสถานที่ต้องห้ามต่างๆ เด็กหนุ่มที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่มีสิทธิ์ซื้อสุราได้ แต่สถานที่เหล่านั้นอาจขายสุราให้เพราะอยากได้เงิน ซึ่งจากความอ่อนวัยและไม่ประสาต่อโลก เมื่อได้ดื่มสุราเข้าไปทำให้เกิดอารมณ์ที่กล้าไม่กลัวเลียนแบบเมื่อพบกลุ่มวัยรุ่นอื่นมองหน้ากันทำให้ทะเลาะต่อสู้อันได้ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทุกวันนี้ การประทุษร้ายร่างกายมักเกิดในสถานที่จำหน่ายสุรา นอกจากนี้หญิงสาวที่ชอบใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือย มักจะชอบเที่ยวตามสถานเริงรมย์ต่างๆ อาจถูกหลอกให้เสพยาเสพติด เช่น ยาอี ยาเลิฟ เป็นต้น เมื่อยาออกฤทธิ์ก็จะมีพฤติกรรมด้านเพศ และมีเพศสัมพันธ์ บางทีอาจถูกชายหนุ่มที่ไปเที่ยวด้วยกันแอบใส่ยาให้กิน ทำให้เกิดการประทุษร้ายร่างกาย ประทุษร้ายทางเพศ

3. Routine Activities นักทฤษฎี Lawrence Cohen & Marcus Felson ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของคน ทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ จากแนวคิดที่ว่าทุกวันนี้คนหลายหลากอยากฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อแก้แค้น ความโลภ และแรงจูงใจอื่นๆ อาชญากรรมล่าเหยื่อ (predatory crime) คือ ประเภทอาชญากรรมที่รุนแรงต่อบุคคล หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของแต่ละบุคคล ทำให้เกิด

3.1 เป้าหมายที่เหมาะสม เช่น บ้านที่มีทรัพย์สินอยู่พร้อม

3.2 การขาดการดูแลของผู้เฝ้า เช่น ปราศจากคนเฝ้าบ้าน ตำรวจสายตรวจ เจ้าของบ้าน เพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ

3.3 กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีงานทำอยู่ร่วมกัน

เมื่อปัจจัยดังกล่าวข้างต้นปรากฏ อาชญากรรมประเภทล่าเหยื่อจะออกแสวงหาเป้าหมายของตัวเองทันที เช่น นาย ก. ออกจากบ้านซึ่งอาศัยอยู่คนเดียวไปทำงานแต่เช้า กว่าที่จะกลับประมาณ 2 ทุ่ม เป็นเช่นนี้ทุกวัน ยกเว้นวันหยุด ในหมู่บ้านเดียวกันมีเศรษฐี ชาวต่างจังหวัดที่จ้างให้ลูกชายวัยรุ่นอยู่เพื่อความสะดวกไม่ต้องไปเช่าหอพัก ลูกชายวัยรุ่นพาเพื่อนฝูงมาเฮฮาและประพาดตัวมั่วสุมยาเสพติด กลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวเห็น นาย ก. ทำทางฐานะดี และสังเกตพฤติกรรมของนาย ก. มาตลอดสัปดาห์ วันหนึ่งจึงแอบเข้าไปขโมยของในบ้านนาย ก. เพราะไม่มีใครอยู่บ้าน นำทรัพย์สินไปขายเพื่อซื้อยาเสพติดมาเสพ เป็นต้น นอกจากนี้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อนบ้านต่างมีความเห็นแก่ตัวตามวัฒนธรรมของสังคมเมืองมากขึ้น ต่างไม่ใส่ใจว่ามีเหตุอะไรเกิดขึ้นกับบ้านของเพื่อนบ้าน อัตราการเกิดการลักทรัพย์ในเคหะสถานจึงเพิ่มขึ้นดังที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้

สรุปทั้งสองทฤษฎี คือ ทฤษฎีวิถีชีวิต และทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน ได้ให้ความสำคัญดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ของเหยื่อและอาชญากร

เหยื่อที่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยง	อาชญากร
1. คนที่อาศัยอยู่ในแหล่งที่เกิดอาชญากรรมสูง	- ใกล้ตัวอาชญากร (สภาพแวดล้อม)
2. การออกจากบ้านตอนกลางคืน	- โอกาสที่เหมาะสม
3. การแต่งตัวด้วยเครื่องประดับที่มีค่า	- การดึงดูดสายตาของอาชญากร
4. ดื่มสุรา ทำให้ขาดสติ	- ความสะดวกของตัวอาชญากร
5. การอยู่โดดเดี่ยวในสังคม โดยปราศจากเพื่อน ญาติพี่น้อง ครอบครัว ที่คอยดูแลซึ่งกันและกัน	- ขาดการดูแล

จากการศึกษาของ สตีเฟน เชฟเฟอร์ (อันณพ, 2523) ที่ทำการศึกษาควบคุมกันระหว่างเหยื่ออาชญากรรมควบคุมกันกับอาชญากรรมนั้น พบว่า

1. ข้อแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและต้องกลายเป็นอาชญากร ปรากฏว่าคดีอุกฉกรรจ์ (ฆาตกรรม, ทำร้ายร่างกายจนสาหัสและโจรกรรม) ผู้ชายกระทำความผิดมากกว่าผู้หญิง 17 เท่าตัว และพวกที่ตกเป็นเหยื่อเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ในการโจรกรรมนั้นผู้ชายถูกทำร้ายมากกว่าผู้หญิง

2. กลุ่มอายุ ปรากฏว่า กลุ่มผู้ชายที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี และอายุระหว่าง 51-60 ปี มักจะตกเป็นเหยื่อมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ส่วนผู้หญิงนั้นปรากฏว่าอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มักตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่ากลุ่มอายุอื่น

3. รายได้ ระดับการศึกษา และงานอาชีพ จากการศึกษาปรากฏว่าไม่มีข้อแตกต่างระหว่างการศึกษางานอาชีพของอาชญากร กับการศึกษาและงานอาชีพของอาชญากร

4. ในเรื่องวิธีการและทัศนคติในการประกอบอาชญากรรมนั้น มีข้อสรุปที่สำคัญ คือ อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ กระทำลงไปเพราะต้องการทรัพย์สินเงินทอง โดยมาใช้มือเป็นอาวุธคนที่มีอารมณ์เดือดดาลมักใช้อาวุธสำหรับแทงหรือฟัน อาวุธที่ใช้สำหรับทำร้ายกันในระหว่างพัวเมียก็จะใช้อาวุธที่จะใช้สำหรับแทงหรือฟัน เหยื่อที่ถูกสังหารด้วยปืน มักจะเป็นเหยื่อที่ไม่มีทางรอดได้ และการขู่ข่มขู่ของเหยื่อจะกระตุ้นให้เกิดการใช้ปืนทันที

ดังนั้น การให้ความสำคัญแก่เหยื่ออาชญากรรม ก็เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงปัญหาอาชญากรรมได้ดีขึ้น ไม่ต้องโยนความผิดแก่ตัวอาชญากรแต่เพียงด้านเดียว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

Sutherland and Cressey (1974: 84) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นความพยายามที่จะสกัดกั้นล่วงหน้ามิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น

Walter (1967: 124) ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมว่า เป็นความพยายามที่จะสกัดกั้นล่วงหน้ามิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ในขณะที่การแก้ไขหมายถึงการลดการกระทำผิดซ้ำสอง

Allen (1981: 78) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง ความพยายามหรือการเตรียมการ หรือการยับยั้งการทำความผิดไม่ให้เกิดขึ้น

นวลจันทร์ (2540: 39) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายที่ทำลายความปลอดภัยของสังคม ความสงบสุขเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อให้บุคคลมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุร้ายอันเป็นเหตุให้

สมาชิกให้สังคมเสียหายหรือบาดเจ็บ ไม่ว่าเจตนาหรือประมาทหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการกระทำก็ตาม

การป้องกันอาชญากรรมเป็นการแสวงหามาตรการต่างๆ ซึ่งจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ตัวผู้กระทำความผิดเอง
2. ชุมชนที่อาศัย
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากแนวความคิดของอายเซิร์ค (1970: 115 อ้างถึงใน นวลจันทร์, 2548: 328) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในชุมชนนั้นๆ การที่ชุมชนปลอดอาชญากรรมเพราะประชาชนเป็นคนดี ไม่ใช่เพราะกลัวตำรวจเนื่องจากตำรวจมีน้อย ดังนั้นแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมแนวใหม่ คือ การป้องกันอาชญากรรมโดยประชาชน

การป้องกันอาชญากรรมโดยประชาชนจัดว่าเป็นวิธีการไม่เป็นทางการ ส่วนการป้องกันที่เป็นทางการเป็นวิธีการที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยเคร่งครัดเท่าเทียมกันทุกคน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และพนักงานคุมประพฤติ รวมทั้งทนายความด้วยเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย บทบาทของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะแสดงถึงความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม ตามแนวความคิดเดิมที่ว่า ประชาชนคือตำรวจ ซึ่งได้นำกลับมาใช้อีกในปัจจุบัน โดยเริ่มแสดงให้เห็นในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน เช่น มาตรการเพื่อนบ้าน มาตรการสายตรวจประชาชน และมาตรการตรวจตราบ้าน เป็นที่ยอมรับกันในทุกๆ ประเทศว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาสาธารณะที่รบกวนการดำรงชีวิตของประชาชนผู้สุจริต ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน แม้ว่าการป้องกันอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของตำรวจโดยตรงก็ตาม แต่การรักษาความสงบเรียบร้อยสร้างความสงบสุขภายในชุมชนได้ก็ต้องมีพลังจากประชาชนและการมีส่วนร่วมจากประชาชนเพื่อการรักษาความสงบสุขในชุมชนให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน เฮอร์เบิร์ต แกนส์ (Herbert Gans) ได้มีแนวคิด หมู่บ้านในเมือง (Urban Village) มองว่าความสามัคคี โดยดูความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจากแบบจำลองหมู่บ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัย อันจะมีผลต่อการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน โดยให้ความสำคัญที่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนเป็นอันดับแรก และให้ความสำคัญกับสถานที่ อุปกรณ์รองลงมา การจะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดแก่ทุกคนในชุมชนได้ก็โดยการจัดสภาพพื้นที่ให้สะดวก เช่น จัดให้มีสโมสร การพักผ่อน ร้านอาหาร การพบกันจะช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อร่วมมือในการหาแนวทางป้องกันชุมชนของตนเองต่อไป โดยการป้องกันและควบคุมในชุมชนทั้งหมด จะใช้วิธีการจัดระเบียบชุมชน

Authur (1968: 23) กล่าวว่า การจัดระเบียบชุมชน เป็นกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้เหมาะสมระหว่างความต้องการของชุมชนและการให้บริการด้านนั้นๆ

นวลจันทร์ (2548: 340) กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นปัญหาหนึ่งของสังคม จึงควรที่จะพิจารณาคำนี้ถึงการจัดระเบียบชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาช่วยเหลือบุคคลในชุมชน ซึ่งมีหลักในการจัดระเบียบชุมชน คือ

1. เน้นถึงปัญหาความต้องการของประชาชน โดยรวมตัวกันจัดทำโครงการและดำเนินการเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหามิใช่ปัญหาในชุมชนนั้นๆ
2. ต้องเกิดจากความเข้าใจกัน ความร่วมมือร่วมใจ ความสมัครใจเข้าร่วมในการแก้ปัญหา โดยไม่มีการบังคับ มีการรวมตัวในรูปแบบของกรรมการและมีการสร้างกฎระเบียบขึ้นมาใช้แก่ชุมชน
3. เชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมดำเนินการ ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างศรัทธาความเชื่อถือในการประสานความเข้าใจ ความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนและกรรมการของชุมชน
4. ใช้ทรัพยากรในชุมชน การจัดระเบียบชุมชนที่ดีควรรู้จักดึงทรัพยากรในชุมชนมาใช้ เนื่องจากทรัพยากรเช่นนี้จะมีคุณค่าและสามารถดึงมาใช้ได้ง่าย เพราะอยู่ในท้องถิ่นเอง ที่สำคัญจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมแสดงน้ำใจช่วยกัน ทรัพยากรเช่นนี้ได้แก่ บุคคล เงิน และวัสดุสิ่งของ

5. ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมดำเนินงาน การเลือกกรรมการดำเนินงาน การควบคุมงานของโครงการต่างๆ

6. ต้องเป็นบริการที่มีคุณค่า เป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนนั้นๆ เช่น การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดความชั่วร้ายออกไปจากชุมชน กระตุ้นให้คนในชุมชนมีความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของชุมชนของตน

เจฟเฟอร์รี่ มีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 สาเหตุการเกิดอาชญากรรม

- สภาพแวดล้อมทางสังคม
- สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- ตัวอาชญากร

มิติที่ 2 วิธีการป้องกันอาชญากรรม

- การป้องกันทางตรง
- การป้องกันทางอ้อม

มิติที่ 3 การป้องกันอาชญากรรมโดยคำนึงถึงช่วงเวลา

- ก่อนเกิดการกระทำความผิด
- หลังเกิดการกระทำความผิด

การวิเคราะห์การควบคุมอาชญากรรมโดยอาศัยสิ่งแวดล้อม จัดเป็นการควบคุมอาชญากรรมทางตรง เช่น การลดโอกาสสำหรับอาชญากร โดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือการลดโอกาสโดยอาศัยการวางผังเมือง ซึ่งวิธีการป้องกันอาชญากรรมทางตรงนี้เป็นการทำได้ยากมาก เพราะไม่สามารถปิดช่องทางได้ทุกๆ ทาง ส่วนการป้องกันทางอ้อมอาจทำได้หลายวิธีการ เช่น

การให้ความรู้ การให้คำแนะนำ การจัดกิจกรรมใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การฝึกอาชีพ และการทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

Beccaria (1963: 91-95) ได้เสนอทัศนะในการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่างกว้างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรมต้องมีการวางรากฐานโดยนักปรัชญาที่เฉลียวฉลาด พร้อมด้วยคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม
2. การป้องกันอาชญากรรมต้องอาศัยผู้รักษาและตีความกฎหมายที่เที่ยงตรง
3. การป้องกันอาชญากรรมต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณงามความดีในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญ และให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติชอบ
4. การป้องกันอาชญากรรมต้องเน้นความสำคัญที่ส่งเสริมปรับปรุงระบบการศึกษาให้สมบูรณ์

สวดสงวน (2546: 95) ให้ความหมายของการป้องกันอาชญากรรมว่า เป็นการคาดการณ์หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทางหรือโอกาสของการกระทำความผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำการใดๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิดใดๆ เกิดขึ้น Jeffery กล่าวว่า การควบคุมอาชญากรรมจะมีความแตกต่างกับวิธีลดอาชญากรรม กล่าวคือ การป้องกันเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยตรง ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้มาตรการของการลดช่องทางหรือโอกาสในการกระทำความผิด ส่วนการลดอาชญากรรมเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยอ้อม มาตรการโดยอ้อมที่นำมาใช้ได้แก่ การอบรมวิชาชีพ การให้การศึกษา การจำคุก การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ เป็นต้น

ในการป้องกันอาชญากรรม เนื้อหาของการปฏิบัติเรียกว่า The Practice of crime risk management คือ การปฏิบัติการในการบริหารความเสี่ยงของการเกิดอาชญากรรม การจัดการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบ (systematic approaches) ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการรักษาความมั่นคงและปลอดภัย และความเป็นอย่างอยู่ทางเศรษฐกิจสังคมให้

ดีขึ้นของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (crime victims) ในการจัดการความเสี่ยงของการเกิดอาชญากรรม จะก่อให้เกิด

1. การเคลื่อนย้ายความเสียหายทั้งหมด หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงทั้งหมด
2. การลดความเสี่ยงลง โดยการลดลงของขนาดความสูญเสีย และความบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้น
3. ขยายความเสี่ยงผ่านทางกายภาพ เช่น เพิ่มประตูล็อกอัตโนมัติ นำมาเป็นมาตรการในการลดความเสี่ยง ทำให้เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชญากรรม ขยายช่วงเวลาของการปฏิบัติการของคนร้ายและสามารถตรวจจับการบุกรุกของอาชญากรได้
4. ย้ายความเสี่ยงโดยการซื้อประกัน เพื่อนำไปชดเชยค่าเสียหายได้ หรือเรียกว่าเป็นการแบ่งสรรหรือเฉลี่ยความเสียหายให้หน่วยงานอื่นร่วมรับผิดชอบในความสูญเสียที่เกิดขึ้น
5. ยอมรับความเสียหายที่เกิดขึ้นบางส่วน และหามาตรการป้องกันเพิ่มเติม

การป้องกันอาชญากรรมจะได้ผลเมื่อเราสามารถลดโอกาสการเกิดอาชญากรรมได้ การประกอบอาชญากรรมจะทำได้ต่อเมื่อมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ตัวผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรต้องมีความปรารถนา หรือมีความต้องการในการประกอบอาชญากรรม
2. มีทักษะในการประกอบอาชญากรรม
3. มีโอกาสซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะหากองค์ประกอบอื่นๆ พร้อม แต่ขาดโอกาสที่จะกระทำ อาชญากรรมก็จะไม่เกิดขึ้น

ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมจึงมีวัตถุประสงค์ในการลดช่องโอกาส มุ่งเน้นที่จะทำให้เป้าหมาย (target) ของการทำความผิดหมดไปหรือยากต่อการเข้าถึง หรือทำให้เป้าหมายลดความสำคัญหรือความน่าดึงดูดใจลง ซึ่งหากการทำความผิดกระทำในสภาพที่โอกาสไม่เอื้ออำนวยนั้นเท่ากับเป็นการเสี่ยงต่อการสัมฤทธิ์ (เป้าหมาย) ของการกระทำ แต่จะมีโอกาสสูงในการถูกจับกุมและถูกลงโทษ

ในการป้องกันอาชญากรรมต้องมีหลักในการปฏิบัติ ดังนี้

1. หลักด้านความเสียดต่อการถูกลงโทษ (punitive-threat of punishment) เป็นการยับยั้งผู้จะทำความผิด ให้ยับยั้งชั่งใจว่า หากทำความผิดในขณะนั้นหรือโอกาสนั้นแล้วเขาอาจจะถูกจับกุมตัวมาลงโทษ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ใช้หลักเกณฑ์นี้ กล่าวคือ จัดสายตรวจในการป้องกันอาชญากรรม การจัดสภาพพื้นที่สาธารณะให้มีสภาพปลอดจากการเกิดอาชญากรรม การป้องกันที่อยู่อาศัยโดยเจ้าของบ้านเอง

2. หลักในการแก้ไขตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมในชุมชน (corrective)

- 2.1 มุ่งที่ตัวบุคคล เพื่อบรรณแนะนำตลอดจนปลูกฝังแนวความคิดของการเป็นพลเมืองดี แก่เด็กเยาวชนและประชาชนกลุ่มต่างๆ เป็นต้นว่า การจัดโครงการเยาวชนสัมพันธ์ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น

- 2.2 มุ่งจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้มีความเหมาะสม และปลอดอาชญากรรม ได้แก่ ปรับปรุงแหล่งสลัม ถางที่รกร้าง จัดแสงไฟในทางเปลี่ยวให้พอเหมาะกับการมองเห็น การจัดเวรยามตามหมู่บ้าน เป็นต้น

3. หลักด้านเครื่องมือป้องกันและการจัดตัวอาคารสถานที่ (mechanical) เพื่อเป็นการสร้างอุปสรรคให้การกระทำผิดกระทำได้ยากขึ้น โดยการนำเครื่องมืออุปกรณ์มาช่วยในการป้องกัน เช่น การติดตั้งสัญญาณเตือนภัยป้องกันขโมย การติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดตามอาคารบ้านเรือน ธนาคาร ร้านค้าทอง การปรับปรุงกุญแจ ประตู หน้าต่างให้แข็งแรง การติดเหล็กดัดประตูหน้าต่าง การสร้างรั้วบ้าน เป็นต้น

การป้องกันอาชญากรรมสามารถแยกการป้องกันออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านข่าวสาร (information) โดยการให้ข่าวสาร ข้อมูลและความรู้ ในการป้องกันอาชญากรรมแก่ประชาชนทุกกลุ่มให้รู้ถึงวิธีการป้องกันตัวเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องนำเสนอข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนได้ทราบถึงสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบวิธีการกระทำความผิด ผู้ต้องสงสัยกระทำผิด เพื่อประชาชนจะได้รับรู้และเตรียมป้องกันได้ล่วงหน้า

2. การให้ความช่วยเหลือประชาชน (aid) โดยการให้ความร่วมมือกับประชาชนเมื่อได้รับการร้องขอ เป็นต้นว่า การสำรวจอาคารตึกแถวและแนะนำในเรื่องระบบการรักษาความปลอดภัยแก่ธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม ได้แก่ โรงแรม ร้านค้าเพชรพลอย ธนาคาร ตลอดจนการแนะนำให้ภาคเอกชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยเอง

3. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3.1 การจัดกำลังสายตรวจในการตรวจท้องที่ โดยจะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสถานภาพอาชญากรรม สภาพพื้นที่ และเป้าหมายในการออกตรวจ

3.2 การวางแผนในการใช้กำลังคนตามสถานภาพของอาชญากรรมในชุมชน เช่น ในแหล่งชุมชนแออัดที่มีปัญหาอาชญากรรม กี่วางแผนและจัดกำลังให้เหมาะสม เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันและจับกุม

3.3 การวางแผนป้องกันอาชญากรรมตามประเภทความผิด เช่น การโจรกรรมรถ เป็นต้น

เพื่อเป็นการลดเป้าหมายและช่องโอกาสที่คนร้ายจะลงมือก่อเหตุกระทำความผิด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองแผนงาน 2 สำนักงานแผนงานและงบประมาณ ได้จัดทำคู่มือประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงวิธีการป้องกันอาชญากรรมประเภทต่างๆ ดังนี้

1. การป้องกันการลักทรัพย์ในที่พักอาศัย

1.1 ควรมีคนไว้วางใจอยู่ดูแลที่พักอาศัยตรวจตราลงกลอนประตู หน้าต่าง และใส่กุญแจให้เรียบร้อย

1.2 ติดสัญญาณเตือนภัย และควรใช้สัญญาณไซเรน เพื่อให้เสียงดังและเพื่อนบ้านใกล้เคียงทราบจะได้ช่วยโทรแจ้งเหตุได้

1.3 ควรเปิดไฟทิ้งไว้บางห้อง

1.4 ก่อนเปิดประตูบ้านรับแขกควรดูให้ทราบแน่ชัดว่าเป็นผู้ใด หรือคล่องโซ่ไว้ก่อนเปิดประตู

1.5 ไม่เปิดประตูรับคนแปลกหน้าเข้ามาในบ้านถ้าจำเป็นพยายามจดจำคำหารูปพรรณหรือจดทะเบียนยานพาหนะของผู้นั้นไว้

1.6 ตรวจสอบบัตรประจำตัวช่างซ่อมตัวแทนบริษัทต่างๆ ที่จะเข้ามาในบ้าน

1.7 เมื่อพลบค่ำควรรูดม่านปิด ไม่ให้คนนอกมองเห็นด้านใน

1.8 เวลากลางคืน เมื่อมีคนอยู่บ้าน ไม่ควรเปิดไฟทิ้งไว้ในบ้านเพราะคนร้ายจะมองเห็นทรัพย์สินภายในบ้าน ควรเปิดไฟนอกบ้านหรือรอบบ้าน

1.9 การจ้างคนงานคนรับใช้ควรทำประวัติส่วนตัว และมีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนไว้

1.10 ควรเล่ากลอุบายต่างๆ ของคนร้ายให้คนในบ้านทราบ เพื่อเป็นตัวอย่างไม่ให้หลงกลคนร้าย

1.11 ที่ดินว่างเปล่าที่ติดกับที่พักอาศัย ไม่ควรปล่อยให้ดินไม้ขึ้นสูง เพราะคนร้ายอาจใช้เป็นแหล่งกำบังลักทรัพย์หลบหนี

1.12 บริเวณบ้านควรทำรั้วสูงและแข็งแรง หากติดกรงเหล็กต้องเผื่อช่องทางสำหรับหลบหนีเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้

1.13 ควรผูกมิตรกับเพื่อนบ้าน เมื่อมีเหตุเภทภัยจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น สามารถฝากเพื่อนบ้านช่วยดูแลบ้าน

1.14 เลี่ยงสุนัขหรือสัตว์อื่นที่ส่งเสียงดังเพื่อช่วยเตือนภัย

1.15 ไม่ควรเก็บทรัพย์สินมีค่าหรือเงินสดจำนวนมากไว้ในบ้าน

1.16 ถ้ามีโทรศัพท์ซักถามว่ามีคนอยู่บ้านหรือไม่ให้ตอบว่าอยู่หลายคน

1.17 ถ้ามีคนร้ายบุกรุก อย่าพยายามจับคนร้ายด้วยตนเอง ควรตะโกนขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือโทรแจ้งความ

2. การป้องกันการลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์ในสถานประกอบการค้า

2.1 สำรวจความแน่นหนาแข็งแรงของกลอนประตูร้านค้าอยู่เสมอ

2.2 การจัดสถานประกอบการค้า ควรให้สามารถมองเห็นจากด้านนอกได้

2.3 ควรติดสัญญาณแจ้งภัยไว้หลายแห่งในสถานประกอบการ เช่น โต๊ะทำงาน ห้องน้ำ เป็นต้น

2.4 ควรติดกล้องวงจรปิด และวางมุมกล้องให้เห็นหน้าผู้เข้ามาในร้าน

2.5 ไม่ควรอยู่ในร้านเพียงลำพัง โดยเฉพาะเด็กหรือสตรี ถ้าต้องไปหยิบของหลังร้าน ควรเรียกคนมาอยู่ดูแลหน้าร้านกับลูกค้าเสมอ

2.6 ระวังคนแปลกหน้าที่มักเดินวนเวียนมาหลายๆ ครั้ง ควรรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจทราบและสังเกตจดจำรายละเอียดคนแปลกหน้าที่เข้ามาในร้านค้า

2.7 ไม่นำสินค้าราคาแพงๆ มาให้เลือกพร้อมกันหลายๆ ชิ้น

2.8 ทำประวัติของพนักงานโดยละเอียด ทั้งรูปถ่าย บัตรประจำตัวประชาชน สถานที่ติดต่อ ที่อยู่ญาติพี่น้องเป็นต้น

3. การป้องกันการล้วงกระเป๋าและวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ในที่สาธารณะ

3.1 ไม่นำทรัพย์สินมีค่าพกติดตัวจำนวนมาก ถ้าจำเป็นควรแยกเป็นหลายๆ ที่

3.2 พกกระเป๋าไว้ในที่ปลอดภัย เช่น กระเป๋าทางเกงด้านหน้า

3.3 กระเป๋าถือสตรีไม่ควรหิ้วหรือสะพายป่า ควรถือกระชับมือไว้ ในกรณีที่ขับจีรด์ จักรยานยนต์ไม่ควรวางกระเป๋าไว้ที่ตะกร้าหน้ารถ

3.4 สถานที่ที่มักเกิดเหตุร้าย เช่น ที่รกร้างควรหลีกเลี่ยง หรือที่มีฝูงชนเบียดเสียดควรเพิ่มความระมัดระวัง

3.5 เมื่อรู้ว่าถูกล้วงกระเป๋าหรือพบเห็นผู้อื่นถูกล้วงให้รีบส่งเสียงดังขอความช่วยเหลือ

4. การป้องกันการถูกล่อลวงข่มขืน

4.1 อย่าแต่งตัวล่อแหลม

4.2 อย่าดื่มสุราและของมึนเมาทุกชนิด

4.3 อย่าหลงเชื่อคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักมาก่อน

4.4 ถ้ามีคนมาตีสนิทบอกว่ารู้จัก และจำไม่ได้หรือไม่แน่ใจ ให้หลีกเลี่ยงด้วยการปฏิเสธ หรือร้องขอความช่วยเหลือ

4.5 หลีกเลี่ยงการเดินตามลำพังในที่เปลี่ยว มีด

4.6 หลีกเลี่ยงการใช้ลิฟท์คนเดียวกับคนแปลกหน้า

5. การป้องกันการโจรกรรมรถ

5.1 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับป้องกันการโจรกรรมรถ

5.2 จดจำ บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับรถติดตัวไว้เสมอ

5.3 จอดรถในที่ปลอดภัย ไม่จอดนอกบ้าน ล็อกประตูทุกครั้ง ถ้าเป็นรถจักรยานยนต์ ควรล่ามโซ่ไว้

5.4 กุญแจหรือฝาน้ำมันหายให้เปลี่ยนกุญแจรถทั้งคู่

5.5 ไม่รับคนแปลกหน้าขึ้นรถในที่เปลี่ยว

5.6 การนำรถไปซ่อมแซม ล้างอัดฉีด เลือกสถานที่คุ้นเคยวางใจได้หรืออยู่ดูแลตลอด ที่อยู่ในร้าน

6. การป้องกันการชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ของผู้ไปทำธุระที่ธนาคาร

6.1 การเบิกถอนเงินจำนวนมาก ควรขอกำลังเจ้าหน้าที่คุ้มครอง

6.2 ไม่ควรเบิกถอนเงินในเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นประจำ

6.3 ควรนับเงินจำนวนมากในที่ลับตา

6.4 ควรแยกเก็บเงินไว้หลายๆ แห่ง

6.5 ระวังคนแปลกหน้าและยานพาหนะที่ติดตามหรือแกล้งก่อเหตุเกี่ยวข้องกับคนอย่างผิดปกติ อย่าหยุดหรือจอดรถ ให้รีบเข้าหาเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การป้องกันอาชญากรรม เป็นงานสำคัญที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนั้น ยังเป็นการลดภาระหน้าที่ของการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการดำเนินการด้านการปราบปรามหลังจากเกิดเหตุได้อีกด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ ได้ให้ความสำคัญและพยายามเน้นงานในด้านการป้องกันอาชญากรรมและพยายามปรับปรุงพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยนำหลักการและทฤษฎีที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าไว้หลายด้านมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ (การบริหารงานสายตรวจ, 2538: 8-13)

1. แนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

แนวทฤษฎีนี้เกิดขึ้นกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ให้ความสำคัญกับกลไกของรัฐเพียงฝ่ายเดียว คือ ให้ตำรวจเป็นหลักในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยมีความเชื่อว่าการปรากฏตัวของตำรวจบ่อยๆ ย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมมิให้กระทำความผิด เพราะเกรงกลัวต่อการถูกจับกุม จึงมุ่งกระจายเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ มีสายตรวจแต่งเครื่องแบบให้เห็นเด่นชัดได้ง่าย เพื่อลดโอกาสผู้ที่จะกระทำความผิด และตามแนวความคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับตำรวจสายตรวจเป็นอย่างมาก และกำหนดอัตราส่วนของตำรวจกับจำนวนประชากรในจำนวนที่เชื่อได้ว่าเพียงพอกับการรับผิดชอบปัญหาอาชญากรรม

แต่จากการศึกษาวิเคราะห์ของเคลลิงและคนอื่นๆ ซึ่งศึกษาถึงผลกระทบต่อการใช้สายตรวจที่มีต่อการป้องกันอาชญากรรมในสหรัฐอเมริกา พบว่า การใช้สายตรวจนั้นมิได้มีผลทำให้สถิติอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเลย และในทัศนะของประชาชน ก็มีได้ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรมเช่นกัน หรือแม้แต่การศึกษาผลกระทบของตำรวจสายตรวจเดินเท้าในอังกฤษ จะพบว่า การเพิ่มกำลังสายตรวจเป็นจำนวนมากต่อหนึ่งเขตจะมีผลให้อาชญากรรมลดได้

ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าการลดอาชญากรรมนั้นจะเป็นไปได้ช่วงเวลานานเพียงใด เพียงแต่การวิจัยหลายๆ โครงการ เช่น โครงการ Operation 25, Precinct 20 ฯลฯ นั้น สอดคล้องกันว่า สายตรวจเดินเท้าจะสามารถปัญหาอาชญากรรมในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินบนท้องถนนและในที่สาธารณะได้ แต่ในทึรโหลานหรือเคหสถานยังไม่ปรากฏแน่ชัด (ปุระชัย, 2525: 17-18)

2. แนวทฤษฎีแบบชุมชนสัมพันธ์ (Community Relation Approach)

แนวทฤษฎีนี้เกิดประมาณ ปี ค.ศ. 1920 จากกลุ่มนักอาชญาวิทยาแห่งรัฐชิคาโก สหรัฐอเมริกา หรือ The Ecological School of Criminology ภายใต้การนำของ Robert E. Park ซึ่งนักอาชญาวิทยากลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก 3 แนวความคิด คือ เรื่องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างพืชกับสัตว์ของ Dawin, แนวความคิดด้านความสัมพันธ์ของสังคม ด้านเวลา และสถานที่ของ Simmel, และแนวความคิดด้านความหนาแน่นของประชากรของ Durkheim (ปุระชัย, 2525: 19-23) แนวคิดนี้เน้นการควบคุมชุมชน โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ให้ประชาชนเป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรม โดยมีกลไกของรัฐคือตำรวจทำหน้าที่วางแผนสนับสนุน และให้คำปรึกษา ตลอดจนข้อมูลในการป้องกันอาชญากรรม ตำรวจจึงมีผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งเป็นการลดโอกาสในการประกอบอาชญากรรมในชุมชนได้

โดยหลักของทฤษฎีนี้ คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุม สังเกต และตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตนเองและของบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ไม่ได้มองข้ามบทบาทของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม แต่ได้เสนอแนะให้มีการปรับบทบาทใหม่ของตำรวจท้องที่ทั้งหมดตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ตำรวจมีสภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป

3. แนวทฤษฎีอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environmental Design)

แนวคิดนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1980 จากการนำแนวความคิดในการบังคับใช้กฎหมายมาผสมผสานกับแนวความคิดแบบชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งต่างก็มุ่งเน้นต่อกลไกของสังคมแตกต่างกันจึงมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบผสมผสาน (Synthesis) ที่เกิดจากแนวคิดแรก (Thesis) และแนวคิดขัดแย้ง (Antithesis) ทั้งนี้ โดยนำทฤษฎีทั้งสองมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลกันและกัน แนวคิดนี้เชื่อว่า การเพิ่มจำนวนบุคลากรเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จึงสนับสนุนให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐในจำนวนจำกัด แต่มีคุณภาพสูงและมีมนุษยสัมพันธ์ดีพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติงานกับประชาชน

ประชัย (2525: 117-149) แนวคิดการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม มีการจัดสภาพแวดล้อมระดับชุมชน และระดับบ้านเรือน ให้มีลักษณะปลอดภัยและเพิ่มจำนวนในการสังเกตตรวจตรา จำเป็นต้องมีผังเมืองและจัดชุมชนให้มีระเบียบและมีระบบการจัดการใช้พื้นที่ให้เป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมรูปธรรม และการจัดสภาพแวดล้อมนามธรรม

1. สภาพแวดล้อมรูปธรรม หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบบุคคลที่มีรูปร่างตัวตนสัมผัสได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการลดช่องโอกาสของการประกอบอาชญากรรมได้ สภาพแวดล้อมดังกล่าวสามารถแบ่งตามลักษณะการเข้าครอบครองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ 3 ประเภท คือ

1.1 พื้นที่ปฐมภูมิ (Primary Space) หมายถึง อาณาบริเวณซึ่งครอบครองและใช้ประโยชน์โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนจำกัด รวมทั้งสามารถควบคุมพื้นที่ดังกล่าวได้ในลักษณะถาวร เช่น บ้านพักอาศัย เป็นต้น

1.2 พื้นที่ทุติยภูมิ (Secondary Space) หมายถึง อาณาบริเวณซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถแสดงสิทธิการครอบครองพื้นที่ รวมทั้งควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ของบุคคลแปลกหน้าได้ในระดับใดระดับหนึ่ง แม้จะไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ปฐมภูมิก็ตาม กล่าวอีกนัยหนึ่ง พื้นที่ทุติยภูมิเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ปฐมภูมิกับพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนนในหมู่บ้านจัดสรร ตรอกซอกซอย ย่านที่อยู่อาศัย ทางเดินหน้าห้องพักตามแฟลต เป็นต้น

1.3 พื้นที่สาธารณะ (Public Space) หมายถึง อาณาบริเวณซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถที่จะเข้าไปได้โดยชอบธรรม หรือสามารถใช้ในการสัญจรไปมาได้โดยอิสระ ภายใต้ขอบเขตของกฎระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น สวนสาธารณะ สถานีรถไฟ โรงพยาบาล เป็นต้น พื้นที่สาธารณะจึงไม่อยู่ในความควบคุมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะ

2. สภาพแวดล้อมนามธรรม เป็นความสัมพันธ์ในชุมชน โดยการพยายามดึงเอาประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตน เป็นอีกมิติหนึ่งของการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม และจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาควบคู่ไปกับสภาพแวดล้อมรูปธรรมในลักษณะที่ว่ามิติทั้งสองต่างมีแนวโน้มมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ของการสร้างชุมชนที่เป็นระเบียบ อบอุ่น น่าอยู่อาศัย และปลอดภัยจากอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมโดยการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน โดยการดำเนินงานและปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ และปัญหาอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ประชาชนต้องมีความเต็มใจร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้แก่ ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ จะออกดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน จากปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น การดำเนินงานดังกล่าวมีขั้นตอนการทำงาน 7 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม
- ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน
- ขั้นตอนที่ 3 การประชุมวางแผนร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน
- ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมการจัดระบบงาน และประเมินความพร้อม
- ขั้นตอนที่ 5 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน
- ขั้นตอนที่ 6 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชน
- ขั้นตอนที่ 7 การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

การปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ ตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานอันเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแบบสากลอย่างหนึ่ง โดยได้จัดให้มีการฝึกอบรมประชาชนในเขตพื้นที่เป้าหมายในรูปแบบของการให้ความรู้ รวมทั้งการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตามแนวทางการดำเนินการของแต่ละโครงการในรูปแบบที่ได้กำหนด เช่น

1. โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม
2. โครงการชุมชน/หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม
3. โครงการให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษา
4. โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย
5. โครงการอาสาสมัครตำรวจประชาชน
6. โครงการตำรวจสายตรวจเตือนภัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สากล (2532) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนในทิศทาง ที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดแนวความคิดอื่นๆ เช่น ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือของบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์สร้างวิหาร ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจและเข้ามีส่วนร่วมด้วย ทั้งๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่เอ่ยปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง

Rousseau (n.d. อ้างถึงใน อัญชลี, 2541: 22) ได้เขียนทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (A Participation Theory of Democracy) ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่า จะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ที่สำคัญ คือ จะต้องไม่มีใครเป็นนายใคร หรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร

2. กระบวนการ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเสมอภาค และมีความสามารถพึ่งตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนักรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไป สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ทั้งในทางปฏิบัติและการร่วมกันทางแนวความคิด ซึ่งการร่วมกันทางปฏิบัติได้แก่การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การให้ข่าว การบริจาค การจัดทำโครงการและการร่วมกันจัดทำกิจกรรมใดๆ เพื่อป้องกันอาชญากรรม ส่วนการร่วมกันทางแนวความคิดได้แก่ การแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษาและการร่วมประชุมวางแผนเพื่อป้องกันอาชญากรรม

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการค้นคว้าแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการต่างๆ มีความเห็นแตกต่างกันดังต่อไปนี้ คือ

รูปแบบของการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

ประชัย (2526: 43-65) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมนั้น ประชาชนสามารถให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและความมั่นคงในระดับพื้นฐานของตนเองได้ โดยระดับการมีส่วนร่วมนั้นแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. การป้องกันในระดับส่วนบุคคลและครอบครัว เป็นพื้นฐานในการป้องกัน ซึ่งประชาชนทั่วไปจะต้องมีจิตสำนึกในการป้องกัน ได้แก่

1.1 ไม่ควรทิ้งบ้านเรือนไว้โดยไม่มีคนคอยดูแล ควรจะมีคนที่เชื่อถือได้ดูแลบ้านที่พักอาศัยอยู่ตลอดเวลา

1.2 ก่อนออกจากบ้านที่พักอาศัย ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของกลอนประตูหน้าต่างทั้งหมด

1.3 ความมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เมื่อจะออกจากบ้านไปโดยฝากเพื่อนบ้านให้ดูแลแทน

1.4 ไม่ควรเก็บทรัพย์สินหรือสิ่งของที่มีค่ามากไว้ที่บ้าน

1.5 ควรเลี้ยงสุนัขหรือสัตว์อื่นที่ส่งเสียงดังเพื่อช่วยเตือนภัย และขังกรงไว้เพื่อป้องกันการวางยาภายในบ้าน

1.6 บริเวณบ้านควรทำรั้วให้สูง ควรเปิดไฟฟ้าให้มีแสงสว่างที่บริเวณบ้าน

1.7 เล่ารายละเอียดและกลอุบายต่างๆ ของคนร้ายให้กับคนภายในบ้านหรือผู้ที่พักอาศัยทราบ เพื่อให้รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของคนร้าย

1.8 การจ้างคนงาน คนรับใช้ หรือพนักงาน ควรมีสำเนาบัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวต่างๆ ถ่ายรูปและจดรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ญาติพี่น้อง ประวัติความเป็นมา อาชีพเดิม ความประพฤติ เพื่อสามารถติดต่อได้ภายหลัง

1.9 จดรายละเอียด คำหิ หรือลักษณะพิเศษของทรัพย์สินที่มีค่า และถ่ายรูปเก็บไว้ทุกรายการ ซึ่งจะประโยชน์ต่อเจ้าของทรัพย์สิน

1.10 ระมัดระวังในการเปิดประตูรับและพูดคุยกับคนแปลกหน้า โดยบุคคลที่ออกมาพบผู้ที่มาติดต่อ ควรเป็นผู้ที่มีเชื้อหวีหวีหวี ทนต่อเหตุการณ์พอสมควร เพื่อป้องกันการให้ข้อมูลกับบุคคลแปลกหน้า

2. การป้องกันในระดับชุมชน เป็นความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ในการที่จะควบคุมป้องกันอาชญากรรม ได้แก่

2.1 มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย คือ มาตรการป้องกันอาชญากรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชนช่วยกันสังเกต สอดส่อง และแจ้งพฤติกรรมของบุคคล โดยการจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนป้องกันอาชญากรรมขึ้น เพื่อกระจายความคิด และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนรณรงค์ต่อต้านโจรภัยตามแผนการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน และเชิญชวนให้ประชาชนทุกคนครอบครัวเข้าเป็นสมาชิกอาสาสมัครในโครงการ

2.2 สายตรวจประชาชน คือ การที่เพื่อนบ้านใกล้เคียงสมัครใจที่จะจัดการหมุนเวียนกันเพื่อช่วยกันรับผิดชอบตรวจตราในเขตพื้นที่ใกล้เคียงบ้านตน และยังใช้เวลาช่วงนี้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนบ้านของตนในย่านนั้นๆ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชน รวมทั้งช่วยตรวจตราประตูหน้าต่าง ช่วยปิด-เปิด ไฟฟ้าให้แสงสว่าง และดูแลความเรียบร้อยภายนอกบ้านให้แก่สมาชิกในชุมชน เป้าหมาย คือ ช่วยกันสร้างชุมชนของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมให้มากที่สุด ส่งเสริมความสัมพันธ์และความอบอุ่นภายในชุมชน รวมทั้งเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ

2.3 ตรวจตราบ้านเรือนเป็นมาตรการที่มุ่งช่วยเป็นหูเป็นตาแทนกัน ในระยะที่เพื่อนบ้านใกล้เคียงเดินทางไปทำธุระหรือพักผ่อนต่างจังหวัด โดยเฉพาะเมื่อไม่มีคนอยู่ดูแลบ้านเรือนซึ่งนอกจากเพื่อนบ้านจะเป็นหลักในการช่วยเอาใจใส่ดูแลสถานแล้ว ก็ยังสามารถร้องขอให้ตำรวจช่วยตรวจตราเพื่อส่งเสริมการดูแลของเพื่อนบ้านได้ด้วย

2.4 การให้แสงสว่างตามท้องถนน และบริเวณสาธารณะอันมีผลยับยั้งการประกอบอาชญากรรม เพราะแสงสว่างนอกจากจะช่วยเพิ่มโอกาสที่จะพบเห็นและจดจำดำเนินรูปพรรณคนร้าย และพฤติกรรมอาชญากรได้ชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนจับกุมผู้กระทำผิดแล้ว แสงสว่างยังจูงใจให้สุจริตชนใช้พื้นที่สาธารณะในยามค่ำคืนมากขึ้น

2.5 การมีอิทธิพลความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ต่อการป้องกันโจรกรรม คือ การจัดวางสภาพแวดล้อมทางกายภาพบางลักษณะจะกระตุ้นความรู้สึกหวงแหนอาณาเขตของตน ซึ่งอาณาเขตดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ซึ่งอยู่นอกรั้วออกมา และเมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าวจะถูกจับตามองทันที ถ้าบุคคลดังกล่าวเป็นคนร้ายโอกาสที่จะลงมือกระทำความผิดก็มีน้อยหรือหมดไป ซึ่งการกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลของการพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชน เช่น ทางเดิน ถนน ให้มีคุณสมบัติในการป้องกันอาชญากรรม

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน ประภากร, 2543: 24-25) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 การริเริ่มตัดสินใจ
 - 1.2 ดำเนินการตัดสินใจ
 - 1.3 ตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย

- 2.1 การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร
- 2.2 การเข้าร่วมในการบริหาร
- 2.3 การประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็น

- 3.1 ผลประโยชน์ทางวัตถุ
- 3.2 ผลประโยชน์ทางด้านสังคม
- 3.3 ผลประโยชน์ส่วนบุคคล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

Choen and Uphoff (1977: 17-19) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่าในการพิจารณาการมีส่วนร่วม จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ดังนี้

- 1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
- 2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
- 3. ปัจจัยทางการเมือง
- 4. ปัจจัยทางสังคม
- 5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
- 6. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน ประภากร, 2543: 30-31) ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่ามีบุคคล 4 ฝ่าย ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษาสถานะภาพทางสังคม
4. อาชีพ
5. รายได้และทรัพย์สิน
6. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
7. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

กาญจนา และ กนกศักดิ์ (2530: 217-218) ได้กล่าวว่าปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่า สามารถช่วยตนเองพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นได้และจะต้องแสดงศักยภาพจะเข้าร่วมต่อการพัฒนา

2. โครงสร้างเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีเงื่อนไขแบบเศรษฐกิจ เป็นข้อเรียกร้องเบื้องต้นที่ทำให้คนจนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

3. หน่วยครอบครัวมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมจะมีผลต่อการมีส่วนร่วม และการควบคุมจากเบื้องล่าง (control from below) มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือพลังทางสังคม ได้แก่ มาตรการทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา

4. การให้อิสระแก่กลุ่มชาวบ้าน ที่จะตัดสินใจด้วยกันในกิจกรรมต่างๆ จะสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5. การตัดสินใจรวมกลุ่ม ไม่ได้เป็นหลักการตามเหตุผลของการเก็งกำไรผลประโยชน์สูงสุดทางวัตถุ หากแต่ตัดสินใจเข้าร่วมบนพื้นฐานคุณค่าอย่างอื่น ผลประโยชน์ทางวัตถุเป็นสิ่งที่ตามมา

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน

ส่วนที่ 2 ทักษะชีวิตที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ส่วนที่ 3 ความรู้เรื่องการป้องกันอาชญากรรม

ส่วนที่ 4 ประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

แนวความคิดเรื่อง ทัศนคติ (attitudes) มีผู้ศึกษากันอย่างกว้างขวางและผู้ที่ศึกษาแต่ละกลุ่มได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปตามเหตุผลและความเชื่อของตนเอง ซึ่งท่านผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ” ไว้หลายประการ จึงขอสรุปความหมายไว้ดังนี้ คือ ลักษณะของความรู้สึก ความคิดเห็นซึ่งเกิดจากสภาวะของความพร้อมองจิตใจในอันที่จะสนองตอบหรือมีปฏิกิริยาต่อวัตถุ สถานการณ์ และสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นผลรวมจากความสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อและค่านิยมซึ่งได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์สะสมกันมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร ทัศนคติจะฝังลึกอยู่ในใจที่เปลี่ยนแปลงได้ ภายในระยะเวลาอันสั้น ทัศนคติมีลักษณะสำคัญดังนี้ (ชาญณนิต, 2524: 16)

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหาใช้สิ่งที่มีติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิดไม่
2. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่าตัวบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะอันจำกัค

3. ทักษะเป็นสภาพทางจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลแต่ละคนก็ได้รับประสบการณ์ (experience) ได้รับรู้ (perceive) และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามทักษะก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาแต่อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม

ในการศึกษาทัศนคติเชิงจิตวิทยาสังคม (social psychology) นักจิตวิทยาสังคมตั้งสมมติฐานไว้ประการหนึ่งว่า “ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม” และจะพยายามที่จะพิสูจน์ค้นหาคำตอบของสมมติฐานที่ใดตั้งไว้ ในที่สุดนักจิตวิทยายังคงก็เห็นพ้องต้องกันว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

Coben (1964: 137-138) เป็นผู้หนึ่งที่ศึกษาเรื่องทัศนคติได้เสนอหลักการความสัมพันธ์ของทัศนคติกับพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของก็ตาม นับว่าส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมากจากทัศนคติ กล่าวคือ ทัศนคติจะทำหน้าที่เตรียมการตัดสินใจของบุคคลโดยลำดับเหตุการณ์ที่บุคคลจะกระทำต่อไว้ก่อนหลัง เมื่อทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนไป (attitude change) พฤติกรรมของบุคคลย่อมเปลี่ยนไปด้วย อย่างไรก็ดีทัศนคติของบุคคลยังมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ (learning) การรับรู้ (perception) การปฏิบัติการ (performance) และการปะทะสังสรรค์ (interaction) นอกจากนั้นทัศนคดียังได้รับอิทธิพลจากการมีสติและเหตุผล (cognitive) ด้วย

เนื่องจากทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ การที่จะกำหนดความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่างๆ นั้น จะเป็นทัศนคติหรือไม่ ต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ (สุชา, 2527: 242-243) ดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรับรู้หรือความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีการรับรู้หรือเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามหากมีการรับรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรักของบุคคล หรืออารมณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย นั่นคือ หากบุคคลมีความรู้สึกรักและชอบพอบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะช่วยให้ทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียดหรือโกรธบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลซึ่งได้แก่ ความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมได้ตอบอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นจึงเกิดจากความรูสึกที่บุคคลนั้นมีต่อวัตถุ เหตุการณ์ต่างๆ หรือบุคคลอื่นๆ นั่นเอง

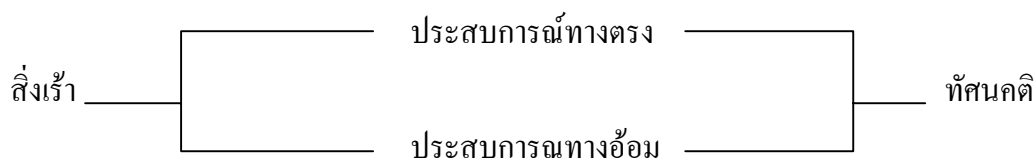
ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แยกออกจากกันได้ยาก กล่าวคือ ทักษะที่เกิดจากความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึก หรืออารมณ์นั่นเองและสิ่งเหล่านี้ได้กำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

องค์ประกอบทั้งสามมมองทัศนคติดังกล่าว (ดวงเดือน, 2524 อ้างถึงใน งามตา, 2537: 198-201) มีลักษณะสำคัญหลายประการต่างๆ กัน แต่ลักษณะที่องค์ประกอบทั้งสามมีร่วมกันซึ่งเป็นที่นิยมนัก คือ ทิศทางและปริมาณขององค์ประกอบนั้นๆ

ทิศทางของทัศนคติมี 2 ขั้ว หรือ 2 ทิศทาง หมายถึง การประเมินค่า การรู้คิด การรูสึก และการพร้อมกระทำไปในทางที่เป็นบวกหรือลบ ซึ่งหมายถึงดีหรือเลว เช่น เกี่ยวกับองค์ประกอบทาง การรู้คิดก็สามารถวัดได้ว่าบุคคลมีความรูสึกในประเด็นที่ต้องการวัดในทางที่ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว ส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทาง การรูสึกก็สามารถวัดได้ว่า บุคคลมีความต่อสิ่งนั้นไปในทางบวกหรือลบ คือ ในทางชอบ พอใจ หรือไม่ชอบ ไม่พอใจ ส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทาง การพร้อมกระทำก็สามารถวัดได้ว่าบุคคลพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นในทางบวกหรือทางลบ ในทางบวกหมายถึง การพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ส่วนทางลบ หมายถึง การพร้อมที่จะทำลายหรือขัดขวาง ความเจริญของสิ่งนั้น

ปริมาณ หมายถึง ความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทางบวกหรือลบ กล่าวคือ บุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมาก แต่ทัศนคติต่ออีกสิ่งหนึ่งอย่างเบาบาง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้น หรือขึ้นอยู่กับความผูกพันของบุคคลกับสิ่งนั้น

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และแต่ละบุคคลมีประสบการณ์อันเป็นสิ่งแวดล้อมสร้างทัศนคติต่างกันไป สิ่งแวดล้อมที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องสร้างสรรค์ด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นตัวจักรสำคัญที่ก่อให้เกิดทัศนคติขึ้น ทัศนคติจึงถูกสร้างขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน กลุ่มต่างๆ ในสังคม สื่อมวลชนและสิ่งรอบตัวบุคคล Foster (1952: 25) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับมูลเหตุ 2 ประการ ดังปรากฏในภาพที่ 3 คือ

ภาพที่ 3 การเกิดทัศนคติ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีกับสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์ จากการที่บุคคลได้พบคุ้นเคย ทดลองถือว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงหรืออาจเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อม เช่น การเห็นรูป การอ่าน การฟัง เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งใดเลยหากไม่มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาก่อน เพราะทัศนคติเป็นเรื่องของการรับรู้

2. ค่านิยมที่บุคคลยึดถือ แต่ละบุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความรู้สึกถึงนั้นผิดหรือถูก ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่ม ถ้ากลุ่มเห็นว่าสิ่งใดดี บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นตามสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมนั้นด้วย

ในทำนองเดียวกันทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของประชาชนกับตำรวจ ซึ่งมีทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม

ประสบการณ์ทางตรง ได้แก่ ประสบการณ์ในการติดต่อและมีความสัมพันธ์กับตำรวจและการเห็นผลงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจด้วยตนเอง

ประสบการณ์ทางอ้อม ได้แก่ การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับตำรวจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในด้านต่างๆ

Newcomb (1965: 128) กล่าวว่าไว้ว่า “ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคตินี้จะแสดงออกได้ทางด้านพฤติกรรม คือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ทัศนคติเช่นนี้ทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าไปใกล้สิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าทัศนคติทางบวก (positive attitude) อีกลักษณะคือ ทัศนคติเชิงลบ (negative attitude) คนจะแสดงออกทำนองไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย

ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง อยากหนีอยากอยู่ให้ห่างจากสิ่งนั้น ส่วนทัศนคติอีกแบบหนึ่ง คือ ความรู้สึกเฉยๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด เป็นทัศนคติแบบกลางๆ

สรุปได้ว่า ทัศนคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคลเกิดจากการรู้คิดเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางชอบหรือไม่ชอบ พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์และประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นๆ เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดผู้วัดอาจเลือกวัดองค์ประกอบทางความรู้คิด ความรู้สึกหรือการพร้อมกระทำองค์ประกอบใดเพียงด้านเดียว หรือจะวัดทั้ง 3 องค์ประกอบพร้อมกันได้ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวัดระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือจากความรู้สึกเพียงด้านเดียวเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

ชวาล (2526: 201) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ คือ การแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำโดยใช้วิธีระลึกออกมา

Bloom, Hasting and Madus (1971: 271) ให้ความหมายไว้ว่าความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธีการ กระบวนการหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้นความจำ

Bloom (1971) ได้ศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ แบ่งออกได้ 6 ชั้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงความรู้และความเข้าใจในลำดับขั้นที่ 1 และ 2 เท่านั้น ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำการระลึกได้
2. ความเข้าใจ (Comprehensive) หมายถึง เมื่อได้รับความรู้มาก่อนแล้วผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจ ซึ่งความเข้าใจจะออกมาในรูปของการแปลความ การตีความ และการคาดคะเน

โสภา และ อรทัย (2516: 31) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นการรับรู้ จำ และเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เกิดจากประสบการณ์และทัศนคติประกอบขึ้นจากความรู้ต่างๆ ที่เคยได้เรียนมาเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้นๆ บวกกับการตีค่าของสิ่งนั้นกับความรู้ที่มีอยู่

การวัดความรู้

บุญธรรม (2531: 24) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับความรู้ตามคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมกันมาก คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบปฏิบัติ การทดสอบด้วยการปฏิบัติลงมือกระทำจริงๆ เช่น การแสดงละคร การพิมพ์ดีด เป็นต้น
2. แบบทดสอบการเขียน และทดสอบที่ใช้วัดกันทั่วไป ซึ่งใช้กระดาษ ดินสอ หรือปากกา อุปกรณ์ช่วยตอบผู้ตอบต้องตอบทั้งหมด
3. แบบทดสอบปากเปล่า การทดสอบที่ให้ผู้ตอบพูดแทนการเขียน เช่น การสอบสัมภาษณ์ เป็นต้น

ชวาล (2526: 201-205) ได้อธิบายการวัดความรู้ไว้ว่า เป็นการวัดสภาพสมองด้านการระลึกออกมาของความจำ ซึ่งการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์หรือเคยรู้เคยเห็นและทำมาก่อนทั้งสิ้นจากการวัดความรู้ ความจำสามารถสร้างคำถามวัดสมรรถภาพด้านนี้ได้หลายลักษณะด้วยกัน ลักษณะของคำถามก็แตกต่างกันออกไปตามชนิดของความรู้ ความจำ แต่ก็จะมีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่ง คือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาที่จำได้ไม่ว่าจะอยู่ในรูปคำศัพท์ นิยาม ระเบียบแบบแผนหรือหลักการและทฤษฎีต่างๆ

จากความหมายของความรู้ดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษา ค้นคว้า หรือสังเกต แล้วรวบรวมเป็นความจำสะสมไว้ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกได้หรือสิ่งที่จำออกมาให้ปรากฏสังเกตได้และวัดได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา

สภาพทั่วไปของสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ

1. ที่ตั้งสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือตั้งอยู่เลขที่ 77 หมู่ที่ 4 ถนนสุขุมวิท ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีกำลังพลทั้งสิ้น 226 นาย (สัญญาบัตร 38 นาย ชั้นประทวน-พลตำรวจ 188 นาย) ทำหน้าที่งานป้องกันปราบปราม 92 นาย ในจำนวนนี้ ปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ 58 นาย มีพื้นที่รับผิดชอบ 16.5 ตารางกิโลเมตร ประชากรตามทะเบียนราษฎร จำนวน 126,502 คน แบ่งเป็น ชาย 60,158 คน หญิง 66,344 คน (ข้อมูล พ.ศ. 2548) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนเจ้าหน้าที่สายตรวจกับจำนวนประชากรแล้ว มีอัตราส่วนเท่ากับตำรวจสายตรวจ 1 นาย ต้องรับผิดชอบประชากร 2,181 คน (ไม่รวมประชากรแฝง)

สถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับสถานีตำรวจใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลบางนา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางพลี
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสมุทรปราการ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงใต้

2. พื้นที่ปกครองตามพื้นที่รับผิดชอบ มีจำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลสำโรงเหนือและตำบลเทพารักษ์ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 เทศบาล และ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลคือ

2.1 เทศบาลตำบลสำโรงเหนือ	มี 11 ชุมชน
2.2 เทศบาลตำบลด่านสำโรง	มี 14 ชุมชน
2.3 เทศบาลตำบลบางเมือง (บางส่วน)	มี 9 ชุมชน
2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลเทพารักษ์	มี 5 หมู่บ้าน

3. สภาพภูมิประเทศ เดิมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองและถนนใช้ในการสัญจร ต่อมาได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันได้มีโรงงานอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นทางผ่านไปสู่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจรคับคั่งอยู่ตลอดเวลา

4. สภาพเศรษฐกิจและข้อมูลที่น่าสนใจ (สถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ, 2548)

4.1	โรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน	675	โรงงาน
4.2	สถานบริการ	จำนวน	82	แห่ง
4.3	ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่	จำนวน	5	แห่ง
4.4	โรงแรม	จำนวน	11	แห่ง
4.5	อพาร์ทเมนต์ คอนโด บ้านเช่า	จำนวน	216	แห่ง
4.6	โรงเรียน	จำนวน	13	แห่ง
4.7	บุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในพื้นที่ (ข้อมูลจากจัดหางานจังหวัด)			

ชาย 1,688 คน หญิง 1,554 คน รวมแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ จำนวน 3,242 คน

5. ประชากรแฝง หมายถึง ประชากรที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ โดยมีได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและสถานบริการต่างๆ โดยพักอาศัยอยู่ตามบ้านเช่า คอนโดและอพาร์ทเมนต์ ซึ่งจากการสำรวจของงานป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 มีจำนวนประมาณ 200,000 คน

6. เส้นทางคมนาคม เป็นถนนสายหลัก จำนวน 3 สาย คือ ถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ และถนนศรีนครินทร์

ตารางที่ 2 สรุปสถานภาพอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ เปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ. 2545-2547

ประเภทความผิด	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547	
	เกิด	จับ	เกิด	จับ	เกิด	จับ
1. กลุ่มคดีอุกฉกรรจ์	20	11	34	16	39	25
2. กลุ่มคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	98	58	88	44	72	43
3. กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	353	227	324	173	288	145
4. กลุ่มคดีที่น่าสนใจ	285	109	220	20	172	31
5. กลุ่มคดีรัฐเป็นผู้เสียหาย	1975	1975	988	988	1611	1611

สรุป สภาพพื้นที่และลักษณะทั่วไปในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาล
ลำโพงเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น เนื่องจากเป็นเขตอุตสาหกรรมและแหล่ง
สถานบริการ บันเทิงต่างๆ ทำให้มีประชาชนอพยพเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมากประกอบกับการ
แพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ โดยเฉพาะในชุมชนซอยวัดด่านลำโพง ทำให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้น
ตามมา โดยเฉพาะคดีประเภทอุกฉกรรจ์ ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการดื่มสุรา
จากสถานบริการแล้วก่อเหตุทะเลาะวิวาทกัน และคดีประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่เกิด
จากการต้องการเงินไปซื้อยาเสพติดมาเสพและเกิดจากปัญหาไม่มีงานทำ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ได้ค้นพบและสามารถนำมาอ้างอิง
ได้มีดังนี้ คือ

สุวัฒน์, พ.ต.ท. (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้จับผิดจักรยานยนต์รับจ้างในการ
ป้องกันอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาล
เตาปูน พบว่า ลักษณะการประกอบอาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม การเข้าร่วม
โครงการหรือกิจกรรมอื่นๆของสถานีตำรวจ ประสิทธิภาพเกี่ยวกับอาชญากรรม และความคิดเห็น
ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมประเภทประทุษ
ร้ายต่อทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และระยะเวลาใน
การประกอบอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมประเภท
ประทุษร้ายต่อทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วุฒิชัย, พ.ต.ท. (2545) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม:
ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 พบว่า ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ
58.6 มีความรู้ระดับมัธยมปลาย ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ประชาชน
ร้อยละ 26.5 มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐาน
พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมได้แก่ เพศ รายได้ ระยะเวลาที่
ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.5

จักรี, พ.ศ.ท. (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อาชญากรรมเมืองกับมาตรการป้องกัน” ศึกษากรณีกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันของหน่วยปฏิบัติระดับพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก “โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกัน

ผลการศึกษาพบว่า เขตตรวจที่ 5 เกิดอาชญากรรมสูงสุดกลุ่มคดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในทุกเขตตรวจ คือ กลุ่มคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย เขี่ยหรือผู้เสียหายทุกเขตตรวจส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี และเป็นเพศชาย ทุกเขตตรวจมีผู้กระทำความผิดคนเดียวมากที่สุด ช่วงเวลาที่เกิดเหตุมากที่สุดของเขตตรวจที่ 1 คือ ช่วงเวลา 18.01-24.00 น. เขตตรวจที่ 2 และเขตตรวจที่ 6 ได้แก่ ช่วงเวลา 00.01-06.00 น. เขตตรวจที่ 3 เขตตรวจที่ 4 เขตตรวจที่ 5 และเขตตรวจที่ 7 ได้แก่ เวลา 12.01-18.00 น. มาตรการป้องกันหลักของทุกเขตตรวจที่ควรกระทำได้แก่ การจัดสายตรวจ และตั้งจุดตรวจค้นให้กระชั้นในช่วงเวลาที่เกิดอาชญากรรมมากที่สุด และมาตรการรองได้แก่ การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ เพิ่มขีดความสามารถในการแจ้งเหตุและการป้องกันตนเองของประชาชน ส่วนมาตรการเสริมได้แก่การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างศรัทธาและความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ญาณพล, ร.ศ.ท. (2525) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาทางด้านนิเวศวิทยาเพื่อวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร (ฝั่งพระนคร)” ผลการวิจัยพบว่า

1. อัตราของอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นตามความหนาแน่นของประชากรที่สูงขึ้น คือ ที่ใดที่ประชากรหนาแน่นน้อย อาชญากรรมก็มีความหนาแน่นน้อยลงด้วย
2. อาชญากรรมในเขตเมืองสูงกว่าแถบชานเมือง กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีสภาพความเป็นเมืองมีการขยายตัวไปในทางใดหรือในพื้นที่ใดแล้ว อาชญากรรมก็ขยายตัวในทิศทางและพื้นที่ดังกล่าว นั้น
3. อาชญากรรมแต่ละประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพทางกายภาพแต่อย่างใด กล่าวคือ คดีอาชญากรรมทุกประเภท (ยกเว้น คดีประเภทค้าประเวณีมีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินย่านการค้าเพียงอย่างเดียว

Whisenand (1977) ได้ทำการวิจัย “ประเมินผลโครงการเพื่อนบ้านเตือนที่ Oakland มลรัฐ California ในปี ค.ศ. 1977” ผลการวิจัยพบว่า เพียงช่วงระยะเวลาไม่กี่สัปดาห์หลังจากการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเตือนภัยกลุ่มแรก จำนวนอาชญากรรมในแถบบริเวณดังกล่าวลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับส่วนอื่นๆ ของเมือง Oakland ที่ยังไม่มีการจัดกลุ่มเช่นนี้ขึ้น

Kelling et al. (1974) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของยุทธวิธีตรวจท้องที่ที่มีต่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตเมือง Kansas City รัฐ Missouri ในปี ค.ศ. 1974” ผลการวิจัยพบว่า ยุทธวิธีตรวจท้องที่โดยวิทยุสายตรวจไม่มีคุณค่าในการป้องกันอาชญากรรม และไม่ได้ช่วยให้ประชาชนอบอุ่นขึ้นแต่อย่างใด และขณะเดียวกันได้ศึกษาวิจัย “ประเมินผลโครงการ Precinct 25 โครงการ Precinct 20 และ โครงการ Beat Patrol Experiment” ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มกำลังสายตรวจเดินเท้ามีแนวโน้มช่วยลดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินบนท้องถนน และในพื้นที่สาธารณะอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่สายตรวจวิทยุและตำรวจสายตรวจเดินเท้า ไม่สามารถช่วยลดอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในเคหสถาน และไม่อาจลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในชุมชนที่อยู่อาศัย

National Advisory Commission on Criminal Justice Standard and Goals (1973) ได้ทำการวิจัย “ประเมินผลการติดตั้งโคมไฟฟาส่องสว่างในเวลากลางคืนในกรุง Washington D.C. ในปี ค.ศ. 1973” ผลปรากฏว่า ภายในระยะเวลา 3 เดือน คดีปล้นทรัพย์ในท้องที่ดังกล่าวลดลงเพียง 8.3% ในทำนองเดียวกันคดีบุกรุกเข้าเคหสถานในท้องที่ที่ทดลองลดลง 62.7% แต่คดีบุกรุกในท้องที่อื่นๆ ทั่วกรุง Washington D.C. ลดลงเพียง 6%

Wilson and Melaren (n.d.) ศึกษาเรื่อง “งานป้องกันอาชญากรรม” พบว่า การตรวจท้องที่โดยการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงกลัวการถูกจับกุม ฉะนั้น ตำรวจสายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบและรถวิทยุสายตรวจควรมีลักษณะเด่นชัดเห็นได้ง่ายเพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากรรม รวมทั้งการตรวจท้องที่บ่อยครั้งทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจอยู่ทั่วไป

Heck (1966) ได้ทำการวิจัย “ประเมินผลโครงการติดตั้งโคมไฟฟาส่องสว่างตามท้ายถนนในเขตย่านธุรกิจของเมือง St. Louis มลรัฐ Missouri ในปี ค.ศ. 1966” โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมอาชญากรรมก่อนปรับปรุงแสงสว่างตลอด ปี ค.ศ. 1963 กับพฤติกรรมอาชญากรรมหลังการปรับปรุงแสงสว่างตลอดปี ค.ศ. 1965 ผลการวิจัยพบว่า อาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อร่างกายลดลง

40.8% ประเภทรถยนต์ลดลง 28.6% และประเภทบุกรุกเข้าไปในสถานประกอบธุรกิจการค้าลดลง 12.8%

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม โดยมีตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ

1. ปัจจัยด้านบุคคล
 - เพศ
 - อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - อาชีพ
 - รายได้
 - ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
2. ทักษะที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันอาชญากรรม
4. ประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม

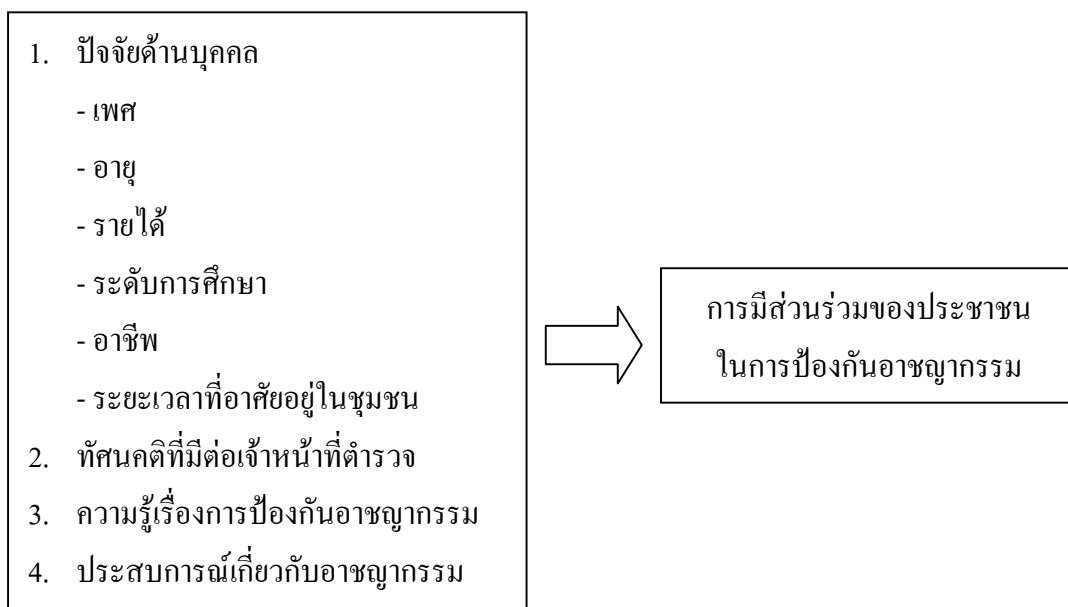
ตัวแปรตาม

คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ (X)

ตัวแปรตาม (Y)

ภาพที่ 4 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีปัจจัยด้านบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมต่างกัน
 - 1.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน
 - 1.2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน
 - 1.3 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน
 - 1.4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน
 - 1.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน
 - 1.6 ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างกัน มีส่วนร่วมการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีความรู้เรื่องการป้องกันอาชญากรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแตกต่างกัน